

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden koulumatkuesta annetun lain 3 §:n 2 momentin ja 5 §:n 1 momentin muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden koulumatkuesta annetun lain koulumatkatuen myöntämisen edellytyksiä ja koulumatkatuen määrää koskevia säännöksiä. Euromäärää, jonka ylittävät kustannukset korvattaisiin koulumatkatukena ja pienimmän maksettavan etuuden määrää ehdotetaan

korotettavaksi kustannusten nousun perusteella. Opiskelijan saama tuki säilyisi ennallaan. Muutoksen tarkoituksena on, että koulumatkatuen piiriin ei tulisi sellaisia opiskelijaryhmiä, jotka eivät aikaisemmin ole olleet etuuteen oikeutettuja.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä elokuuta 2004.

PERUSTELUT

1. Nykytila ja ehdotetut muutokset

Laki lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden koulumatkuesta (48/1997) tuli voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1997. Lain tarkoituksena oli mahdollistaa pitkien koulumatkojen tukeminen yhdenvertaisesti ja kattavasti paikkakunta- ja oppilaitoskohtaiset olosuhteet sekä liikennepoliittiset olosuhteet huomioonottaen.

Koulumatkatukeen ovat lain 2 §:n mukaan oikeutettuja Suomessa asuvat ja Suomessa päätoimisesti opiskelevat lukiolaisissa (629/1998) säädetyn lukiokoulutuksen tai ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa (630/1998) säädetyn ammatillisen peruskoulutuksen opiskelijat. Koulumatkatukeen eivät kuitenkaan ole oikeutettuja etä- tai yksityisopetuksena tai maksullisena palvelutoimintana järjestettävän koulutuksen, oppisopimuskoulutuksen tai näyttötutkintona suoritetta-

van ammatilliseen perustutkintoon valmistavan koulutuksen opiskelijat.

Koulumatkatuen myöntämisen edellytyksistä säädetään lain 3 §:ssä ja koulumatkatuen määrästä ja opiskelijan maksusuudesta 5 §:ssä, jotka ovat 7 päivänä toukokuuta 2004 annetussa laissa 346/2004. Yhdensuuntaisen koulumatkan tulee olla vähintään 10 kilometriä ja koulumatkan kustannusten tulee ylittää 50,45 euroa kuukaudessa. Opiskelijan käyttämän matkustustavan tulee olla ensisijaisesti joukkoliikenne tai koulutuksen järjestäjän järjestämä koulukuljetus. Jos niiden käyttäminen ei ole mahdollista, voi opiskelija käyttää 4 a §:ssä erikseen säädettyjen edellytysten täytyessä muuta soveltuva omaa matkustustapaa. Tukiehdot täyttävä koulumatka tulee kulkea vähintään 18 yhtäjaksoisen päivän ajan, jotta se oikeuttaa koulumatkatukeen. Koulumatkatuen rajoituksista säädetään lain 3 a §:ssä.

Koulumatkatukena korvataan 50,45 euroa

kuukaudessa ylittävät kustannukset lisättynä 7,45 eurolla. Opiskelija maksaa laskennallisista koulumatkakustannuksista kuukausittain enintään 43 euroa, jota kutsutaan opiskelijan maksuosuudeksi. Jos opiskelija ei voi käyttää joukkoliikennettä tai koulutuksen järjestäjän järjestämää koulukuljetusta tai siltä osin kun matkakustannukset aiheutuvat 4 §:ssä mainituista useista erillisistä yhteensä vähintään viiden kilometrin matkaosuuksista, tuki on 70 prosenttia edellä mainituin perustein määräytyvästä tuesta. Opiskelijan on lisäksi maksettava yli 100 kilometrin osalta matkakustannukset.

Matkakustannusten määräytymisestä ja laskemisesta säädetään lain 4 §:ssä. Pääsääntönä on, että joukkoliikennettä käyttävän opiskelijan matkakustannukset korvataan käytetyn kulkuneuvon halvimman opiskelijalle kuukautta vastaavalle ajalle tarkoitetun lipputuotteen mukaan. Muulloinkin tuki lasketaan matkustustavasta riippumatta joukkoliikenteen hinnan mukaan valtakunnallisen sarjalipputaksan perusteella.

Sarjalippujen taksoja on tarkistettu koulumatkatukijärjestelmän olemassaolon aikana kustannuskehityksen vuoksi lähes vuosittain. Vuodesta 1996 lukien sarjalippujen hintoja on korotettu 25,7 prosenttia. Viimeksi sarjalipputaksoja tarkistettiin 20 päivänä tammikuuta 2004 annetulla liikenne- ja viestintäministeriön asetuksella linja-autoliikenteen sarjalipputaksoista (51/2004) siten, että hinnat nousivat 1.3.2004 lukien keskimäärin 2,4 prosenttia. Sarjalippujen hinnan korotuksilla on vaikutusta koulumatkatuen kustannuksiin, koska valtaosa koulumatkatuesta maksetaan sarjalipputaksan mukaan määräytyvien kustannusten perusteella.) Yleisin käytössä oleva halvin lipputuote on nimeltään koulumatkatukilippu, jonka hinnoittelu perustuu valtakunnalliseen sarjalipputaksaan. Myös muita paikallisia tai liikennöitsijäkohtaisia taksoja on olemassa. Matkahuollosta ostettu kuukautta vastaavalle ajalle tarkoitettu 10—12 kilometrin koulumatkan koulumatkatukilippu maksaa 83,50 euroa. Tukea maksetaan 50,45 euroa ylittävä osa, joka on 33,05 euroa lisätynä 7,45 eurolla. Opiskelija maksaa kyseisestä lipusta 43 euroa, joka on 51,5 prosenttia matkakustannuksista.

Pääkaupunkiseudun yhteistyövaltuuskun-

nan (YTV) alueella (Helsinki, Espoo, Vantaa, Kauniainen) on oma seutuliikennehinasto. Opiskelija saa asuessaan Helsingissä tai Vantaalla 25 prosentin alennuksen seutulipusta. Espoossa ja Kauniaisissa alennusprosentti on 50. Matkan pituudella ei ole vaikutusta lipun hintaan. Kuukautta vastaavalle ajalle tarkoitetun lipputuotteen hinta Helsingissä ja Vantaalla nousi 1.1.2004 lukien 7,6 prosenttia ja Espoossa ja Kauniaisissa 8,3 prosenttia. Hinnan korotuksen johdosta Helsingissä ja Vantaalla asuvien seutuliikenteen kuukauden ajalle ostettu opiskelijalipputuotteen hinta ylitti koulumatkatukeen oikeuttavan kustannusrajan. Halvimman, kuukautta vastaavalle ajalle ostettavissa olevan lipun hinta on 52,70 euroa, jolloin raja ylittyy 2,25 eurolla. Ennen korotusta kaikki seutuliikenteen alueella liikkuvat opiskelijat ovat jääneet kustannusrajan vuoksi koulumatkatuen ulkopuolella.

YTV:n alueen seutuliikenteen lipputuotteiden hinnassa toteutunut kustannuskehitys on valtioneuloudellisista syistä perusteltua ottaa huomioon määriteltäessä koulumatkatuella korvattavia kustannuksia. Säännöksissä olevia rahamääriä on tarkistettu viimeksi siirryttäessä markasta euroon vuoden 2002 alussa, jolloin tarkistus tehtiin euron muuntokertoimella.

Euromäärää, jonka ylittävät kustannukset korvattaisiin koulumatkatukena, esitetään nostettavaksi 50,45 eurosta 54 euroon ja siihen lisättävää euromäärää 7,45 eurosta 11 euroon. Opiskelijan maksuosuus ei muuttuisi.

2. Esityksen vaikutukset

2.1. Taloudelliset vaikutukset

Lukuvuonna 2002—2003 koulumatkatukea myönnettiin yhteensä 64 559 opiskelijalle. Syyslukukauden 2003 aikana tuen piirissä oli kuukausittain keskimäärin 31 000 opiskelijaa, joista noin 64 prosenttia oli ammatillisten oppilaitosten opiskelijoita ja 36 prosenttia lukioiden opiskelijoita. Laskennallinen keskimääräinen tuki lukuvuonna 2002—2003 oli 98 euroa.

Vuonna 2003 koulumatkatukeen käytettiin yhteensä 25 557 000 euroa, josta Matkahuol-

lolle maksettiin 69 prosenttia, VR:lle 3 prosenttia, koulutuksen järjestäjille 12 prosenttia ja opiskelijalle itselleen 16 prosenttia.

Vuonna 2004 koulumatkatukeen on varattu valtion talousarviossa momentille 29.70.59 Lukioiden ja ammatillisten oppilaitosten opiskelijoiden koulumatkatuki 26 000 000 euroa. Jos koulumatkatuella korvattavien kustannusten rajaa ei tarkistettaisi esityksen mukaan, kasvaisivat valtion kustannukset koulumatkatuen saajien määrän kasvun vuoksi.

Kuukausittainen kustannusraja, jonka ylittävät kustannukset korvattaisiin koulumatkatukena, nousisi 3,55 euroa eli 50,45 eurosta 54 euroon. Tukeen lisättävä euromäärä, joka on myös pienimmän maksettavan etuuden määrä, nousisi myös vastaavasti 3,55 euroa eli 7,45 eurosta 11 euroon. Kustannusraja, jonka ylittävät kustannukset korvattaisiin koulumatkatukena, nousisi tällöin 6,6 prosenttia ja siihen lisättävä euromäärä eli pienin maksettava tuki 32 prosenttia. Opiskelijan maksuosuuden kustannusraja säilyisi samana. Valtion ja opiskelijan osuudet tuettavista matkakustannuksista säilyisivät samana.

2.2. Vaikutukset kansalaisryhmien asemaan

Koulumatkatuki on tarkoitettu opiskelijoille, joilla on pitkät koulumatkat ja merkittävät matkakustannukset. Tarkoitus on, että koulumatkatuen piiriin ei tulisi sellaisia opiskelijaryhmiä, jotka eivät ole aikaisemmin olleet etuuteen oikeutettuja. Uusi koulumatkatukeen oikeuttava kustannusraja olisi korkeammalla kuin YTV:n alueella käytössä ole-

van opiskelijoille kuukauden ajalle myytävän lipun hinta.

Opiskelijan saama tuki säilyisi ennallaan. Opiskelijan maksama osuus koulumatkakustannuksista olisi edelleen yleensä enintään 43 euroa, joten opiskelijan rahoitusosuus tukea määriteltäessä huomioon otettavista kustannuksista säilyisi samana.

Rajojen tarkistuksella olisi käytännössä vaikutusta vain Helsingissä ja Vantaalla asuvien seutuliikennettä käyttävän arviolta enintään 80 opiskelijan koulumatkatukioikeuteen, jotka vuonna 2004 kevätlukukauden aikana saivat tukea seutulippujen hintojen noustua 1.1.2004 lukien. Syyslukukauden 2004 alusta lukien nämä opiskelijat eivät olisi oikeutettuja koulumatkatukeen.

3. Asian valmistelu

Asia on valmisteltu virkatyönä opetusministeriössä.

4. Säättämisjärjestys

Hallituksen käsityksen mukaan ehdotettu laki vastaa perustuslain edellyttämää säädöstasoa eikä se asettaisi sellaisia perusoikeuksien rajoituksia, joiden vuoksi esitystä ei voitaisi käsitellä tavallisessa lainsäätämisyksessä.

5. Voimaantulo

Ehdotettu laki tulisi voimaan 1 päivänä elokuuta 2004. Ennen lain voimaantuloa voitaisiin ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Laki

lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden koulumatkatuesta annetun lain 3 §:n 2 momentin ja 5 §:n 1 momentin muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 10 päivänä tammikuuta 1997 annetun lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden koulumatkatuesta annetun lain (48/1997) 3 §:n 2 momentti ja 5 §:n 1 momentti, sellaisena kuin ne ovat laissa 346/2004 seuraavasti:

3 §

Koulumatkatuen myöntämisen edellytykset

Koulumatkatukea voidaan myöntää, jos opiskelijan:

- 1) yhdensuuntaisen koulumatkan pituus on vähintään 10 kilometriä;
- 2) kuukausittaiset koulumatkasta aiheutuvat kustannukset ylittävät 54 euroa; sekä
- 3) käyttämä matkustustapa on joukkoliikenne tai koulutuksen järjestäjän järjestämä koulukuljetus taikka jos niiden käyttäminen ei ole mahdollista, 4 a §:ssä säädettyjen edellytysten täytyessä muu soveltuva oma matkustustapa.

5 §

Koulumatkatuen määrä ja opiskelijan maksuosuus

Koulumatkatukena korvataan 54 euroa kuukaudessa ylittävät koulumatkan kustannukset lisättynä 11 eurolla. Opiskelija maksaa laskennallisista koulumatkakustannuksista tällöin kuukausittain enintään 43 euroa, jos 4 §:stä tai tämän pykälän 3 momentista ei muuta johdu (opiskelijan maksuosuus).

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä elokuuta 2004. Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 19 päivänä toukokuuta 2004

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Kulttuuriministeri *Tanja Karpela*

*Liite
Rinnakkaisteksti*

Laki

lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden koulumatkatuesta annetun lain 3 §:n 2 momentin ja 5 §:n 1 momentin muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 10 päivänä tammikuuta 1997 annetun lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen opiskelijoiden koulumatkatuesta annetun lain (48/1997) 3 §:n 2 momentti ja 5 §:n 1 momentti, sellaisena kuin ne ovat laissa 346/2004 seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

3 §

Koulumatkatuen myöntämisen edellytykset

Koulumatkatukea voidaan myöntää, jos opiskelijan:

- 1) yhdensuuntaisen koulumatkan pituus on vähintään 10 kilometriä;
- 2) kuukausittaiset koulumatkasta aiheutuvat kustannukset ylittävät 50,45 euroa; sekä
- 3) käyttämä matkustustapa on joukkoliikenne tai koulutuksen järjestäjän järjestämä koulukuljetus taikka jos niiden käyttäminen ei ole mahdollista, 4 a §:ssä säädettyjen edellytysten täytyessä muu soveltuva oma matkustustapa.

5 §

Koulumatkatuen määrä ja opiskelijan maksuosuus

Koulumatkatukena korvataan 50,45 euroa kuukaudessa ylittävät koulumatkan kustannukset lisättyinä 7,45 eurolla. Opiskelija maksaa laskennallisista koulumatkakustannuksista tällöin kuukausittain enintään 43 euroa, jos 4 §:stä tai tämän pykälän 3 momentista ei muuta johdu (opiskelijan maksuosuus).

Koulumatkatukea voidaan myöntää, jos opiskelijan:

- 1) yhdensuuntaisen koulumatkan pituus on vähintään 10 kilometriä;
- 2) kuukausittaiset koulumatkasta aiheutuvat kustannukset ylittävät 54 euroa; sekä
- 3) käyttämä matkustustapa on joukkoliikenne tai koulutuksen järjestäjän järjestämä koulukuljetus taikka jos niiden käyttäminen ei ole mahdollista, 4 a §:ssä säädettyjen edellytysten täytyessä muu soveltuva oma matkustustapa.

5 §

Koulumatkatuen määrä ja opiskelijan maksuosuus

Koulumatkatukena korvataan 54 euroa kuukaudessa ylittävät koulumatkan kustannukset lisättyinä 11 eurolla. Opiskelija maksaa laskennallisista koulumatkakustannuksista tällöin kuukausittain enintään 43 euroa, jos 4 §:stä tai tämän pykälän 3 momentista ei muuta johdu (opiskelijan maksuosuus).

6

Voimassa oleva laki

HE 97/2004 vp

Ehdotus

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä elokuuta 2004. Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.
